

Razvojna biblioterapija u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju

Baković, Valentina

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:929928>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-18**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

VALENTINA BAKOVIĆ

**RAZVOJNA BIBLIOTERAPIJA U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I
OBRAZOVANJU**

Završni rad

Pula, srpanj 2021.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

VALENTINA BAKOVIĆ

**RAZVOJNA BIBLIOTERAPIJA U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I
OBRAZOVANJU**

Završni rad

JMBAG: 0303085934, redoviti student

Studijski smjer: Preddiplomski stručni studij Predškolski odgoj

Predmet: Dječja književnost

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filologija

Znanstvena grana: Teorija i povijest književnosti

Mentor: izv. prof. dr. sc. Vjekoslava Jurdana

Pula, srpanj 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Valentina Baković, kandidatkinja za prvostupnicu Preddiplomskog stručnog studija Predškolski odgoj, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljeni način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, Valentina Baković, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj Završni rad pod nazivom „Razvojna biblioterapija u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____

Potpis

Zahvala

Veliku zahvalu prvenstveno želim uputiti svojoj mentorici, izv. prof. dr. sc. Vjekoslavi Jurdani, vrsnoj profesorici kod koje sam imala čast napisati ovaj rad. Želim zahvaliti na svim savjetima i smjernicama koje mi je stavila na put kako u profesionalnom, tako i na privatnom području života.

Najveću zahvalu želim uputiti svojoj majci Dragici i ocu Slavi, koji su me pratili i usmjeravali sve ove godine kako dosadašnjeg, tako i visokoškolskog obrazovanja. Hvala im što su mi pomogli i osnažili me za ovaj važan dio moga života i doveli me do njegova vrhunca.

Također, želim zahvaliti i svojoj mlađoj sestri Kristini i bratu Dejanu za svaku pomoć koju su mi pružili tijekom moga školovanja, a bilo ih je mnogo.

Svoju zahvalu želim uputiti i Zvonimiru. Zahvaljujem na svakoj podršci, strpljenju i pomoći koju mi je pružio.

Veliko hvala i svima ostalima koji su bili ove godine uz mene neizmjereno mi pomažući.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Biblioterapija	2
2.1. Povijesni pregled razvoja biblioterapije.....	3
2.2. Ciljevi biblioterapije.....	4
3. Vrste biblioterapije.....	6
3.1. Klinička/terapijska biblioterapija.....	6
3.2. Razvojna biblioterapija	9
3.3. Institucionalna biblioterapija	10
4. Razvojna biblioterapija	11
4.1. Oblici razvojne biblioterapije	12
4.2. Ciljevi razvojne biblioterapije	12
4.3. Primjena razvojne biblioterapije.....	14
5. Razvojna biblioterapija u kontekstu (okviru) dječje književnosti	15
6. Prednosti čitanja djeci rane i predškolske dobi	16
7. Izbor odgovarajuće književne građe u biblioterapijskom procesu	17
7.1. Književni oblici u procesu biblioterapije s djecom rane i predškolske dobi ..	19
7.2. Priče	22
8. Uloga odgojitelja u primjeni razvojne biblioterapije u radu s djecom	23
8.1. Izgled biblioterapijskog procesa	23
8.2. Osnovni koraci u provedbi biblioterapije	24
9. Prednosti i nedostaci biblioterapije	25
9.1. Prednosti biblioterapije	25
9.3. Etička razmatranja u biblioterapiji.....	26
10. Zaključak.....	28
Literatura	30
Sažetak.....	33
Summary	34

1. Uvod

Biblioterapija kao nedavno usustavljena metoda počinje se velikom brzinom širiti u svijetu. Važnost čitanja, a prije svega knjige je neprocjenjiva, a prednosti i blagodati koje ima za pojedinca su velike.

U ovom radu naglasak će prije svega biti usmjeren na vrstu biblioterapije koja se provodi s mladima, pa tako i s djecom rane i predškolske dobi, a riječ je o razvojnoj biblioterapiji. Svoju primjenu i svrhu pronašla je kod djece od najmlađe dobi. Poznato je kako najraniji pristup i djelovanja odgojno-obrazovnih djelatnika predstavljaju bazu za stvaranja svih ostalih iskustava kod djece. Stoga, u ovoj dobi nužno je djeci ponuditi kvalitetno odabrane sadržaje koji će im pomoći u njihovu svakodnevnom životu. Ova vrsta biblioterapije prije svega ima za cilj spriječiti stvaranje nepoželjnih ponašanja i poticanje razvoja zdravog pojedinca.

U prvom dijelu rada prikazat će se povijesni pregled razvoja biblioterapije, njezine vrste i ciljevi. Nakon toga izdvojit će se razvojna biblioterapija kao vrsta biblioterapije koja će u ovom radu biti pobliže objašnjena i koja je ujedno tema ovoga rada. Govorit će se o njezinim počecima, značajkama, oblicima, ciljevima, primjeni te njezina uloga u kontekstu (okviru) dječje književnosti. Nadalje, u drugom dijelu bit će prikazana primjena razvojne biblioterapije u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Spomenut će se nekoliko odrednica koje je važno slijediti pri izboru odgovarajuće književne građe za biblioterapijski proces. Pored svega, važno je istaknuti kako rad nudi pregled književnih oblika koje možemo koristiti u procesu biblioterapije s djecom rane i predškolske dobi. Na samom kraju rada, ali ne manje funkcionalnom dijelu, govorit će se o ulozi odgojitelja u primjeni razvojne biblioterapije u radu s djecom, strukturi biblioterapijskog procesa te osnovnim koracima u provedbi biblioterapije.

2. Biblioterapija

Kako navodi Piskač (2018: 14-15): „Prva je znanstvena definicija biblioterapije nastala 1950-ih, uvid o potrebi za njezinim usustavljanjem datira još od kraja 19. stoljeća.“

Postoje mnogobrojne definicije biblioterapije zasnovane sa psihološkog, medicinskog, književnog i drugih stajališta, pa prema tome navode se neke od njih.

„Biblioterapija je vođeno čitanje s ciljem razumijevanja ili rješavanja problema relevantnih za terapijske potrebe pojedinca“ (Škrbina, 2013: 220).

„Biblioterapija uključuje čitanje knjiga koje pomažu djeci da se nose s problemima i shvate da nisu sama te da je njihova emocionalna reakcija normalna“ (Škrbina, 2013: 220).

„Biblioterapija je psihološki proces dinamične interakcije između osobnosti čitatelja i literature korištena za osobni rast i razvoj“ (Škrbina, 2013: 220).

„Biblioterapija je metoda korištenja literature i/ili kreativnog pisanja s ciljem kvalitativnih promjena u emocionalnom, bihevioralnom, kognitivnom i socijalnom području kod pojedinca“ (Škrbina, 2013: 220).

„Biblioterapija je termin koji se odnosi na plansku uporabu književnog teksta (proze, poezije, mitova, legendi, dječje književnosti) i književnih izražajnih sredstava (metafora, usporedaba, alegorija, rima, ritma) radi olakšavanja i poticanja različitih načina nošenja sa stresom“ (Ayalon, 1995: 49).

Po navedenim definicijama možemo zaključiti da sve definicije naglašavaju jedinstvenu funkciju biblioterapije, a ta je da koristeći odabranu i prigodnu literaturu iscjeliteljski utječemo na sudionika biblioterapijskog procesa.

2.1. Povijesni pregled razvoja biblioterapije

Riječ biblioterapija dolazi od grčkoga *biblion* što označava knjigu i *therapeia* što označava ozdravljenje (Piskač, 2018: 25).

Biblioterapiju su u početku njezina usustavljanja najviše primjenjivali svećenici, književnici, bibliotekari, nastavnici, psihoterapeuti i psihoanalitičari. Svoju prvu sustavnu primjenu pronašla je na području medicine, točnije psihijatrije u kojoj se pacijentima s neurozama nastojalo pomoći čitanjem i razgovorom. U radu s pacijentima pri prevladavanju nekih neuroza pokazala se uspješnom i učinkovitom i uvidjelo se da takav način rada može pomoći pacijentima promijeniti način razmišljanja i utjecati na njihov emocionalni doživljaj svijeta. Svoju je prvu praktičnu primjenu pronašla u protestantskim crkvama početkom Prvoga svjetskog rata gdje su svećenici uz *Sveto Pismo* nastojali odgovoriti na životne probleme vjernika (Piskač, 2018).

„Tako je Samuel McChord Crothers (1857. – 1927.), radeći kao prezbitarijanski svećenik u bolnici, gdje je pomagao bolesnicima tako što je s njima čitao dijelove Biblije, skovao termin *bibliotherapy* nudeći prije svega biblioterapiju kao metodu olakšavanja duševne patnje ljudima koji su bili prikovani uz postelju“ (Bušljeta i Piskač, 2018: 18-19).

U članku *A Literary Clinic* (1916.) Samuel McChord Crothers prvi put je predstavio pojam biblioterapija. Biblioterapija se kao metoda počela snažno širiti i bila je prisutna u crkvama, školama, knjižnicama, bolnicama.

Samuel McChord Crothers prvi je upotrijebio svjesnu primjenu teksta s namjerom poboljšanja međuljudskih odnosa. Kako je prvi definirao preduvjete formiranja biblioterapije, koja tada još nije postojala kao termin, kako ističe Piskač (2018:34) može ga se smatrati pionikom njezina usustavljanja.

Pored općepoznatog termina biblioterapije, DeVries i sur. (2017: 51, prema McCulliss 2012) navodi još neke nazive: bibliosavjetovanje, bibliopsihologija, književna terapija, knjigovodstvena podudaranost, vođeno čitanje, književna terapija, čitajuća terapija.

Nadalje, prostor u kojemu se biblioterapija kao metoda počela primjenjivati jesu knjižnice, a rabili su je tzv. savjetnici/bibliotekari. Tridesetih godina, upravo ti savjetnici stvorili su popise književnih djela koja su trebala, kako ističe Davor Piskač (2018: 27) blagotvorno djelovati na problematično razmišljanje, osjećaje i ponašanje.

U tom je smislu, eksplicira nadalje Piskač, zanimljivo da usustavljanje biblioterapije može puno zahvaliti i pojavi žanra dječje književnosti. U tom se okviru 1940-ih odabrana književna djela počinju primjenjivati u školama u radu s djecom.

Naime, u početku su se dječja i adolescentna književnost pisale u svrhu moralnog poučavanja, no početkom 20. stoljeća nastaju djela dječje književnosti koja tematiziraju i dječju psihu. Kako se ne bi ugrozile moralne vrijednosti djece, knjige su se počele sortirati kako bi se znalo koje moralne vrijednosti razvijaju.

Davor Piskač pojašnjava kako se u smislu uporabe književnosti istaknula sestra Marija Agnes (1928. – 1914.). Ona je počela rabiti književnost kako bi pomogla djeci pri sučeljavanju s određenim emocionalnim stanjima, a kasnije i u prevladavanju njihovih individualnih emocionalnih problema (Piskač, 2018: 29, prema McEncroe, 2007).

Preciznije rečeno, Marija Agnes razradila je i definirala, kako tumači Piskač već otprije načelno poznatu, ali nikada potpuno definiranu biblioterapijsku metodu stjecanja osobnoga uvida putem identifikacije i katarzičnoga suosjećanja s junacima u književnom djelu.

O važnosti biblioterapije i njezinoj primjeni u radu s djecom govori i Suvilehto (2019: 1) te navodi kako je kombinacija djeteta i biblioterapije značajna u svijetu u kojem su književne vrste sve potrebnije. Također, ističe kako je biblioterapija nedovoljno iskorišten resurs u području obrazovanja.

2.2. Ciljevi biblioterapije

Ciljevi biblioterapije mogu se podijeliti na glavne i specifične. Glavni cilj biblioterapije je izazvati promjene kroz potisnute konflikte (Bašić, 2011), što bi značilo, kvalitetno odabranom literaturom potaknuti sudionike biblioterapijskog procesa izraziti svoje probleme.

Kako navodi DeVries i sur. (2017: 49, prema Kanewischer, 2013: 70) glavni je cilj biblioterapije podijeliti informacije, pružiti uvid, promicati raspravu o osjećajima, demonstrirati nova stajališta i vrijednosti te pokazati da drugi imaju slične probleme i prikazati rješenja problema.

U specifične ciljeve biblioterapije prema (Bašić, 2011) ubrajaju se: povećanje samorazumijevanja i ispravno samoopažanje, povećana osjetljivost za interpersonalne odnose, razvijanje kreativnosti i samoizražavanja, ohrabrivanje pozitivnog mišljenja i kreativnog rješavanja problema, jačanje komunikacijskih vještina, osobito vještina slušanja i govorenja, oslobađanje presnažnih emocija i oslobađanje od napetosti, pronalazak novog mišljenja kroz nove ideje, uvide i informacije, pomoći sudionicama osjetiti oslobađajuće i izlječujuće kvalitete ljepote.

Zatim (Škrbina, 2013., prema Pardeck 1995) navodi sljedeće ciljeve biblioterapije:

- a) objašnjenje složenosti ljudskog ponašanja i motivacije,
- b) pružanje informacije o problemu i uvid u problem,
- c) poticanje rasprave o problemu,
- d) predviđanje rješenja za probleme,
- e) komuniciranje o novim vrijednostima i stavovima,
- f) stvaranje svijesti da i drugi ljudi imaju slične probleme,
- g) ublažavanje emocionalnog i mentalnog pritiska.

Postoje tri dugoročna cilja biblioterapije: terapijski, obrazovni i relaksacijski. Terapijski cilj odnosi se na socijalnu i emocionalnu razinu, obrazovni na intelektualnu razinu, a cilj biblioterapije u području relaksacije može se staviti na raspolaganje svakom pojedincu u slobodno vrijeme i predstavlja izvor nagrade.

Biblioterapija na emocionalnoj razini pomaže sudioniku biblioterapijskog procesa razumjeti svoje psihološke i fizičke reakcije na frustraciju i konflikte kroz koje pojedinac može dobiti uvid da takvi probleme mogu imati i drugi ljudi. Sudionik dobiva uvid u različite načine rješavanja svojih problema i ohrabruje ga za slobodniji razgovor o svom problemu.

Biblioterapija na socijalnoj razini uključuje procjenu vrijednosti kroz kontakt s likom iz priče gdje sudionik razvija socijalnu osjetljivost te promatranjem potreba i težnji lika iz priče primjenjuje iste u svoj život.

Biblioterapija na intelektualnoj razini potiče stimulaciju novih kreativnih interesa, razvoj ideja, osvješćivanje mogućnosti kako se pojedini problemi mogu riješiti na više načina te poticanje pozitivnog i konstruktivnog mišljenja (Škrbina, 2013).

Afolayan (1992: 138, prema Wolverton, 1988) ističe nekoliko odrednica biblioterapije:

- a) usmjeravanje čitanjem,
- b) korištenje knjiga za rješavanje osobnih problema,
- c) razvijanje životnih vještina i
- d) unaprjeđenje samopoimanja i osobnosti, dinamične interakcije između čitatelja i literature.

3. Vrste biblioterapije

U širem smislu biblioterapija se može podijeliti na eksplicitnu i implicitnu, pri čemu se eksplicitna provodi strogo u djelokrugu stručno osposobljenog terapeuta, a implicitnu u ulozi savjetovanja čitatelja mogu provoditi odgojitelji, edukatori, roditelji (Škrbina, 2013).

U početku se biblioterapija dijelila na razvojnu i kliničku/terapijsku. Razvojna se zasnivala na humanističkim znanostima, a klinička/terapijska na medicinskim znanostima.

S vremenom su se razvile tri vrste biblioterapije: institucionalna, klinička i razvojna.

Prema DeVries i sur. (2017: 53) postoje dvije vrste biblioterapije koje se mogu koristiti u liječenju djece koja su doživjela traumu. Prva je kognitivna biblioterapija, koja je usmjerena na stvaranje kognitivno-bihevioralnih promjena koristeći literaturu koja se izravno odnosi na strahove, tjeskobe i teškoće u ponašanju. Književnost uključuje likove koji su doživjeli slične situacije i pokazali zdravo suočavanje. Druga vrsta je afektivna biblioterapija, koja se fokusira na potisnute misli i emocionalna samoistraživanja. Likovi su u većini slučajeva izmišljeni i pomažu djeci da spoje priču s vlastitim osjećajima.

3.1. Klinička/terapijska biblioterapija

„Što se usustavljanja kliničke biblioterapije tiče, ona je započela prva pa je svoju kliničku i znanstvenu potvrdu dobila 1949. godine kada je Caroline Shrodes napisala doktorat *Bibliotherapy: A Theoretical and Clinical Experimental Study* (Shrodes, 1950).

Shrodes nastavlja Crothersov rad definirajući biblioterapiju iz perspektive psihologije kao proces dinamičke interakcije između osobnosti čitatelja i književnoga djela, no pod vodstvom educiranoga pomagača, psihoterapeuta/biblioterapeuta“ (Piskač, 2018: 29).

Klinička/terapijska biblioterapija vrlo je dobro istražena u kontekstu medicinskih znanosti te je po svojoj primjeni poznata u radu s pojedinim bolesnicima u bolnicama. Kliničku/terapijsku biblioterapiju u većini slučajeva provode psihijatri i psihoterapeuti. Kako ističe Davor Piskač (2018: 18), jasno shvaćaju knjigu kao sredstvo koje ima moć, pristupi li joj se na kvalitetan način, udaljiti pacijente od njihove čemerne svakodnevnice, posredno ih i blago suočiti s njihovim osobnim problemima te tako pripomoći bržemu ozdravljenju.

Klinička/terapijska biblioterapija provodi se s pacijentima, osobama s emocionalnim problemima ili problemima u ponašanju, a može biti dobrovoljna ili prisilna.

Cilj kliničke/terapijske biblioterapije je pacijentov uvid u svoje stanje i promjena ponašanja, pa i razmišljanja.

Primjena biblioterapije u kliničkim uvjetima omogućuje izravne primjere, prijedloge i strategije na određenim stanjima pacijenata (ljutnja, depresija, strah, anksioznost).

Tekstovi u primjeni kliničke/terapijske biblioterapije ne moraju biti isključivo književni, već se daje prednost tekstovima koji su sadržajem bliski problemima sudionika biblioterapijskog procesa.

Mnogi su autori proučavali utjecaj biblioterapije u terapijskim pristupima kod osoba s različitim psihosocijalnim poteškoćama poput pacijenata sa shizofrenijom, depresijom, neurotskim, paranoidnim psihozama (Škrbina, 2013., prema Ackerson i sur., 1998).

S obzirom na to da se u ovom radu pridaje velika pozornost djeci rane i predškolske dobi, pobliže će biti objašnjena svaka vrsta biblioterapije u dječjem kontekstu.

Vezano za kliničku biblioterapiju smatra se kako dobro odabrana dječja literatura može koristiti za edukaciju djeteta o bolesti, operacijskim zahvatima i bolničkom liječenju. Programima biblioterapije može se dijete pripremiti za bolničko liječenje kroz pružanje informacija, poticanje emocionalnog izražavanja, uspostavljanjem povezanosti s pružateljem zdravstvene zaštite i učenje strategija suočavanja s bolešću (Škrbina, 2013., prema Manworren u Woodring, 1998).

Biblioterapija se može koristiti u radu s djecom za rješavanje problema poremećaja hrane, poteškoća emocionalnog izražavanja, rizičnih oblika ponašanja, psihičkih poteškoća, rješavanje anksioznosti, depresije, ljutnje, straha, suočavanje sa smrću, razvodom, verbalnim i fizičkim zlostavljanjem, hospitalizacijom i mnogim drugim oblicima od kojih djeca sve više, nažalost, obolijevaju.

Naravno, kroz biblioterapijski proces ne mogu se u postupnosti eliminirati sva loša iskustva djeteta, već se djeca mogu osnažiti i shvatiti da za svaki problem postoji ne samo jedan, već nekoliko rješenja. Djecu se uči načinom za lakše suočavanje i nošenje s problemima. S obzirom na to da lik koji se prikazuje u knjizi ima važnu ulogu, osobito u radu s djecom, koja kroz njega proživljavaju svoja loša iskustva i djelovanja, biblioterapijskim putem uče o pozitivnim vrijednostima, stavovima i ponašanjima.

Važnost rane povezanosti majka-dijete neophodna je za pravilan i normalan razvoj djeteta. Govoreći o bolničkom liječenju postoje situacije kada je dijete u ranoj dobi potrebno odvojiti od majke. Kako ističe Nikolić (2009: 209) odvajanje djeteta od majke prije treće godine života u trajanju više od tri mjeseca stvara smetnje u tjelesnom i psihičkom razvoju koje mogu ostaviti neizbrisive tragove: bespomoćnost, apatičnost, nepokretnost, zastoj u normalnom psihičkom razvoju.

Proučavajući, stotine i stotine novorođene djece, američki profesor dječje psihijatrije na Sveučilištu u Coloradu, Rene Spitz, definirao je pojam „hospitalizam“. Pod pojmom hospitalizma misli se na, kako ističe Nikolić (2009: 209) skup tjelesnih i psihičkih poremećaja što se javljaju kod djece za vrijeme prvih osamnaest mjeseci života prilikom duljeg boravka u nekoj bolničkoj ustanovi, dok su potpuno odvojena od svojih majki.

Kako navodi (Roganović, 2016) dijete je u stalnom iščekivanju ili strahu, a ponekad boravak u bolnici i bolest smatra kaznom za svoje ranije ponašanje.

Tijekom hospitalizacije dijete prolazi kroz tri faze: fazu prosvjeda, fazu očajanja i fazu prividne prilagodbe. Tijekom faze prosvjeda dijete neutješno plače, ponekad vrišti ili se baca po podu i na sve načine pokušava zadržati roditelje uz sebe. Zatim prelazi u drugu fazu – fazu očajanja, kada je mirnije i poslušno, što se često pogrešno tumači fazom prilagodbe. Treća faza – faza prividne prilagodbe javlja se kod dužeg boravka u bolnici kada se ponašanje djeteta čini uobičajeno, no posljedice mogu biti prisutne nakon povratka kući (Roganović, 2016).

Kako bi djetetu olakšali odvajanje od majke i boravak na nepoznatom mjestu, potrebno je unaprijed pripremiti i upoznati dijete s predstojećim događajima. Stoga nam biblioterapija, kao znanstveno primjenjiva metoda, može pomoći u proradi djetetovih loših iskustava kojim možemo umanjiti njegov strah prema stresnom događaju.

Spomenuvši pojam hospitalizacije i važnosti pristupa djetetu u tim, za njega, teškim trenucima možemo istaknuti, primjerice, program *Pripovjedač/ica priča za laku noć – Tete i barbe pričalice* koji se provodi u više gradova Republike Hrvatske (Zagreb, Rijeka, Pula i Split) kontinuirano od 2009. godine u sklopu udruge *Portić*. Udruga za promicanje dobrobiti djece "Portić" prepoznala je sljedeće potrebe hospitalizirane djece: nedostatak prirodnog okruženja i informacija iz vanjskoga svijeta vršnjaka te nedostatak obiteljskoga rituala, pričanja priča pred počinak. Stoga je odlučila organiziranim volontiranjem nadomjestiti ili barem malo doprinijeti ostvarenju navedenih potreba. Budući da na ishode liječenja pozitivno utječe kreativna ili art-terapija, volonteri *Tete i barbe pričalice* (kako su ih prozvala djeca) svakodnevnim čitanjem i pričanjem izabranih priča i bajki, doprinose ublažavanju negativnih pojava pri hospitalizaciji djece.

Da bismo shvatili koliku važnost i dobrobit ovaj program ima za dijete bit će dovoljno navesti jednu od dječjih izjava:

„Cijeli dan sam čekao pričalicu.“ (Udruga Portić, 2021)

3.2. Razvojna biblioterapija

Biblioterapija bi se mogla definirati, kako ističe Hoagland (1972: 390) kao individualni pokušaj svakog sudionika da promiče svoje mentalno i emotivno zdravlje koristeći književnu građu kako bi ispunio svoje potrebe, smanjio pritisak ili pomogao u razvoju.

Vrsta biblioterapije koja se u većini slučajeva provodi u odgojno-obrazovnim institucijama naziva se razvojna biblioterapija, a koja se kako ističe Afolayan (1992: 139) odnosi na korištenje maštovitih i poučnih materijala sa skupinama normalnih pojedinaca.

U tom smislu, može se zaključiti kako bi se navedeno prije svega moglo povezati s razvojnom biblioterapijom koja ima za cilj olakšanje razvoja i rast zdrave populacije.

Cilj *razvojnosti* u nazivu ne bi trebalo vezati uz *razvojnu psihologiju* (koja se bavi proučavanjem promjena u psihičkom životu i ponašanju te njihovom vezom s rastom i razvojem u fizičkom smislu), nego uz „bitno olakšavanje normalnoga razvoja i samoaktualizacije zdrave populacije“ (Piskač, 2018., prema McMillen, Pehrsson, 2008).

Provođenjem razvojne biblioterapije koriste se posebno prilagođeni tekstovi koji ne moraju biti književni, što znači teme i tekstovi biraju se prema sudionicima i područjima u kojima se određeni problem nastoji riješiti.

„Dakle radi se o specifičnim tekstovima koji ciljaju specifične probleme sudionika biblioterapijske seanse, potiču poistovjećivanje čitatelja s nekim aspektom teksta, potiču doživljavanje katarze te na kraju potiču stjecanje uvida. Tako se u smislu zaključka može kazati kako pojam razvojna biblioterapija nije dovoljno distinktivan s obzirom na ciljanu uporabu isključivo književnih tekstova“ (Piskač, 2018: 17).

S obzirom na to da je razvojna biblioterapija ujedno i tema ovoga rada, u nastavku će se поближе objasniti njezine karakteristike.

3.3. Institucionalna biblioterapija

Institucionalna biblioterapija provodi se u bolnicama s pojedincem ili grupom ljudi i u većini slučajeva je pasivnog karaktera. Obično se provodi s medicinskim ili psihičkim pacijentima, zatvoreniciima ili privatnim klijentima. Provodi ju tim psihijatarata i knjižničara.

Najviše se čitaju djela duševnozdravstvenog sadržaja. Cilj je informativno i kreativno iskorištavanje slobodnog vremena. Danas se takva vrsta biblioterapije češće koristi u kombinaciji s drugim programima (Vinko, 2017).

4. Razvojna biblioterapija

Razvojna biblioterapija je vrsta biblioterapije koja ima drugačiji pristup i vrstu sudionika od postojećih vrsta biblioterapije.

Naime, razvojna biblioterapija bavi se životnim prijelazima i različitim pitanjima uobičajenog života pojedinca te je namijenjena zdravim pojedincima koji trebaju pomoć u suočavanju s nekim životnim situacijama ili problemima, njihovoj prilagodbi ili njihovom razumijevanju (Škrbina, 2013).

U tom smislu, eksplicira nadalje Mikuletič (2010: 138) budući da se razvojna biblioterapija bavi zdravim pojedincima, njezina je uloga preventivna s obzirom na sprečavanje neželjenih postupanja.

Kako ističe Catalano (2008: 18, prema Knoth, 2006): „Radije bih cijepila djecu, nego liječila simptome emocionalne traume.“

Glavni zagovornik razvojne biblioterapije, Robert James Havighurst, navodi kako se razvojna biblioterapija može izvoditi u različitim odgojno-obrazovnim ustanovama te u odgojnim domovima, odnosno penalnim ustanovama s ciljem preodgoja. Ona pomaže pojedincima svih dobni skupina u svladavanju osobnih problema u odgojno-obrazovnim ustanovama, a u skladu s odgojno-obrazovnim ciljevima (Škrbina, 2013., prema Havighurst, 1972).

Značajke razvojne biblioterapije su da koristi maštovite, didaktičke, informacijske medije s grupama pojedinaca u zajednici, primjerice u vrtiću, školi, knjižnici, domu.

Razvojnou se biblioterapijom može postići razumijevanje u doživljavanju sebe i drugih, razvijanje kreativnosti i samoizražavanja, jačanje interpersonalnih i komunikacijskih vještina, oslobađanje napetosti i stresa, pronalaženje novog smisla kroz nove ideje, spoznaje i informacije. Sve ove odrednice mogu se postepeno razviti i ojačati kod djeteta, samo je potrebno osmisliti kvalitetne načine rada i pristupa.

Nadalje, Mikuletič (2010: 138) predlaže da se u školskom okruženju radije koristi izraz „razgovor o knjizi“, nego biblioterapija. U tom smislu, eksplicira nadalje Mikuletič, glavna značajke biblioterapije je razgovor o pročitanim knjigama.

4.1. Oblici razvojne biblioterapije

Prilikom upotrebe termina dječja biblioterapija misli se isključivo na biblioterapiju sa zdravom djecom u fazama njihova odrastanja. Krpan, Klak Mršić i Cej (2018., prema Sucylaite, 2018) navode dva osnovna oblika razvojne biblioterapije: onu koja se primarno temelji na čitanju te onu kojoj je temelj interakcija, tj. razgovor o pročitanoj.

U prvom slučaju stručna osoba (knjižničar, socijalni radnik, školski psiholog, pedagog i sl.) predlaže osobi ciljano čitanje određene literature koju smatra pogodnom za problem ili situaciju u kojoj se osoba nalazi. Drugi je pristup interaktivan te se temelji na interakciji između knjižne i neknjižne građe i ljudi. Pod biblioterapijom pritom mislimo na vođeno čitanje pri kojem je značajna uloga voditelja biblioterapijskog procesa koji kroz zajedničko čitanje i interpretiranje djela potiče čitatelja da upotrijebi maštu u pronalaženju što više odgovora za vlastiti problem. Voditelj dječje biblioterapije jest stručna osoba za rad s djecom i ima ulogu posrednika između medija i djece (Krpan, Mršić i Cej, 2018).

4.2. Ciljevi razvojne biblioterapije

S obzirom na ostale vrste biblioterapije, gdje se nastoji pomoći sudionicima biblioterapijskog procesa nakon stresnih životnih situacija, razvojna biblioterapija ima za cilj spriječiti pojavljivanje neželjenih postupaka jer je njezina uloga preventivna. Tako (Škrbina, 2013., prema Lack, 1985.) navodi sljedeće ciljeve razvojne biblioterapije:

- a) intelektualnu stimulaciju,
- b) spoznaju da više ljudi ima sličan problem,
- c) osobni uvid,
- d) rast samopoštovanja,
- e) opći razvoj,
- f) uočavanje vrijednosti,
- g) realno sagledavanje situacija,
- h) rješavanje problema.

Velika prednost razvojne biblioterapije je dobrovoljno provođenje grupnog procesa u kojoj se vodi rasprava o ciljano odabranom i pročitano materijalu, s naglaskom na reakcije i uvide svakog pojedinca. Cilj takvih aktivnosti je poticanje normalnoga razvoja i samoostvarenja (Škrbina, 2013).

Brojni autori navode nekoliko ciljeva, odnosno faza biblioterapijskog procesa, pa tako Šimunović (2001: 9-10) navodi sljedeće:

a) Poistovjećivanje

Tijekom provedbe biblioterapijskog procesa čitanjem djeca stvaraju vlastite predodžbe i doživljavaju likove iz literature na različiti način. Djeca pomno prate radnju i lika (u većini slučajeva radi se o glavnom liku) i tako stvaraju čitav niz različitih emocija.

U tom smislu, eksplicira Šimunović, poistovjećivanje je najvažniji proces tijekom biblioterapije, jer je ono podloga za psihički i socijalni razvoj djeteta te se ne mogu, ako izostane, razviti niti drugi procesi.

b) Projekcija

Kako tvrdi Šimunović (2001: 10) onaj tko provodi biblioterapiju projicira sebe i svoje osjećaje u lik s kojim se poistovjećuje, pa kroz taj lik izražava vlastite stavove i reakcije drugih.

c) Katarza

Na kraju biblioterapijskog procesa dolazi katarza koja ujedno daje uvid o uspješnosti provedenog biblioterapijskog procesa. Putem katarze, kako tumači Šimunović (2001: 10) dijete može doživjeti emocionalno rasterećenje i olakšanje.

Razgovor o pročitano važan je dio biblioterapijskog procesa koji omogućuje svakom pojedincu da otvoreno razgovara i iznosi svoja mišljenja i zaključke. Kako ističe Mikuletič (2010: 138) uvid je glavni cilj biblioterapije, pa prema tome eksplicira nadalje, kako se može dogoditi da čitatelj počne razmišljati i tražiti mogućnosti rješavanja problema književnoga lika, a svoje probleme ne vidi jer o njima i ne razmišlja. U današnje vrijeme, kad čovjek postaje sve više društveno izoliran, rasprave o pročitanim knjigama imaju važnu ulogu druženja.

U ovom procesu, kako naglašava Afolayan (1992: 140) čitatelji uspostavljaju osjećaj identiteta s likom iz knjige. U tom smislu, eksplicira nadalje Afolayan, čitatelji će biti spremni iskusiti osjećaje i emotivne veze s likom jer se mogu povezati sa situacijom.

Afolayan (1992: 140, prema Cianciolo 1965) tvrdi da kada čitatelji postanu emotivno uključeni, književnost može imati učinak „čišćenja“ ili „pročišćavanja“ njihovog emocionalnog statusa, nakon čega mogu tražiti rješenja problema.

Prema Hoagland (1972: 391) postoje tri koraka u procesu biblioterapije: identifikacija, katarza i uvid. Identifikacija je, kako naglašava Hoagland, prvi korak onoga što bi se moglo smatrati ciljevima u procesu biblioterapije, pored katarze i uvida. U tom smislu, eksplicira nadalje Hoagland, dijete se vidi u jednom od likova ili u situaciji s kojom se lik susreće sličnoj onoj s kojom se dijete pokušava suočiti.

Uvid, kao treći korak u procesu biblioterapije, postignut je kako ističe Hoagland (1972: 391) kada dijete integrira svoje intelektualne percepcije sa svojim emocionalnim pogonima. U tom smislu, naglašava nadalje Hoagland, kroz suosjećanje s pročitanim književnim djelom dolazi do boljeg razumijevanja vlastitih emocija i postiže se svijest o nečemu primjenjivom na vlastiti život.

4.3. Primjena razvojne biblioterapije

Kao što je spomenuto razvojna biblioterapija primjenjuje se u radu s osobama svih uzrasta: u vrtićima, školama, knjižnicama, domovima. Ovakva vrsta biblioterapije siguran je put za djecu u suočavanju s izazovima s kojima se susreću tijekom odrastanja.

Čitanjem didaktičkih, edukativnih tekstova i tekstova imaginarnih sadržaja (poezija, priče, drame) nastoji se potaknuti djetetovo samoprepoznavanje u pročitanoj tekstu, te verbalizacija emocionalnog doživljaja. Tekst kao glavno sredstvo tijekom biblioterapijskog procesa pri izazivanju emocija, kako ističe Škrbina (2013, prema Borovečki i sur., 2005), djetetu omogućuje da čuje iskustva drugih članova grupe, njihov doživljaj i interpretaciju istog sadržaja i situacije. Biblioterapija može dovesti do promjene u intelektualnom, psihosocijalnom, interpersonalnom, emocionalnom i bihevioralnom dijelu osobnosti.

U sklopu razvojne biblioterapije primjenjuje se tehnika bilježenja najvažnijih elemenata o pročitanom tekstu, odnosno pisanje osobnog *dnevnika čitanja* (Škrbina, 2013., prema Progoff, 1975).

Prednost dnevnika je što omogućuje izražavanje i promišljanje o tekstu koje nije namijenjeno javnosti. Na ovaj način sudionik ima mogućnost u cijelosti izraziti svoj uvid i nerazriješene poteškoće, misli postaju jasnije, nastupa olakšanje, pomirenje ili rješenje odnosno uviđanje problema.

5. Razvojna biblioterapija u kontekstu (okviru) dječje književnosti

Književnost, jedan od oblika umjetnosti može se koristiti, kako ističu Pulimeno, Piscitelli i Colazzo (2020: 16), za osnaživanje i motiviranje djece prema usvajanju zdravog ponašanja.

Prije nego se spomenu vrste dječje književnosti, potrebno je definirati dječju književnosti. Prema Crnkoviću (1986: 5) to je poseban dio književnosti koji obuhvaća djela što po tematici i formi odgovaraju dječjoj dobi (grubo uzevši od 3. do 14. godine), a koja su ili svjesno namijenjena djeci, ili ih autori nisu namijenili djeci, ali su tijekom vremena, izgubivši mnoge osobine koje su ih vezale za njihovo doba, postala prikladna za dječju dob, potrebna za estetski i društveni razvoj djece, te ih gotovo isključivo ili najviše čitaju djeca.

Kako navode Pulimeno, Piscitelli i Colazzo (2020: 13) dječja književnost i pripovijedanje mogli bi pomoći u promicanju globalnog razvoja i dobrobiti djece ako su uključeni u odgojno-obrazovni program.

Mitovi, bajke, basne i legende, kako ističu Pulimeno, Piscitelli i Colazzo (2020: 13), izvorno zasnovane na usmenoj tradiciji, omogućile su odraslima da do danas neprekidno komuniciraju s mladima.

Razne vrste dječje književnosti pripovijedale su se, objašnjavaju nadalje Pulimeno, Piscitelli i Colazzo, u svakom trenutku kako bi se educirala, zabavljala i povećala svijest pojedinca o moralnim načelima i običajima. Ovakav način usmenog prenošenja predstavljao je važan dio tradicionalne baštine kako bi se ojačala tolerancija i međusobno poznavanje različitih populacija.

Dječja književnost ne pruža samo nova znanja obogaćivanjem dječjeg rječnika i poboljšanjem djetetovih komunikacijskih vještina, već i osiguranje emocionalne podrške u problematičnim okolnostima života. Ohrabrujući djecu da prevladaju strahove i unutrašnje sukobe, priče djeluju kao promicatelji promjena, pozitivno utječući na njihovo socijalno ponašanje.

Govoreći o značenju i utjecaju književnosti na čitatelja Mikuletič (2010: 134) navodi kako je književnost neiscrpan izvor znanja i spoznaje o životu, koja u određenim primjerima pomaže i pri svladavanju životnih prepreka ili na njih upozorava.

S obzirom na različite učinke koje čitanje ima na čitatelja, Mikuletič (2010: 135, prema Waples i sur., 1940) izdvaja pet vrsta čitanja:

- a) korisno čitanje (čitatelj nešto nauči),
- b) prestižno čitanje (čitanje koje utječe na ugled i samopoštovanje čitatelja),
- c) potkrijepljeno čitanje (čitanje koje uključuje čitateljeva osobna motrišta i odnose),
- d) estetsko čitanje (čitatelj doživljava ljepotu s obzirom na estetski učinak) i
- e) opuštajuće čitanje (čitanje za odmor i razonodu).

U tom smislu, eksplicira nadalje Mikuletič, u okvir biblioterapije, po Waplesu, ulaze prestižno i potkrijepljeno čitanje.

6. Prednosti čitanja djeci rane i predškolske dobi

Različite vrste izražajnih (ekspresivnih) tehnika koje za zajednički cilj imaju, kako ističe Šimunović (2001: 9), poticanje razvoja djeteta, pobuđivanje pozitivnih emocija, poticanje govornog izričaja, te lakše izražavanje i rješavanje problematičnih situacija u kojima se dijete našlo, potrebno je koristiti u svakodnevnom radu s djecom.

Jedna od najvećih prednosti korištenja izražajnih tehnika jest da stručnjaci koji rade s djecom, na posredan način, imaju mogućnost dobiti od djeteta informacije koje u standardnim uvjetima nije moguće saznati.

Tako u izražajne tehnike pripada i biblioterapija, pa prema tome Dubravka Šimunović (2001: 9) navodi kako je biblioterapija terapeutsko sredstvo kojim razvijamo određene

dječje osobine: motoriku, spoznajni razvoj, percepciju, socijalizaciju, komunikaciju, govorne vještine, brigu o sebi, emocije.

Afolayan (1992: 144, prema Queen 1976) vjeruje da čitanje ili dijeljenje priče koja prikazuje djecu sa sličnim strahovima i napetostima smanjuje bol zbog osjećaja da su patnje jedinstvene. U tom smislu, eksplicira nadalje Afolayan, strahovi se dodatno smanjuju kada dijete shvati da je nekome bio dovoljno stalo do takvih situacija koje uznemiravaju djecu da iskoristi vrijeme za pisanje o njima.

Važnost biblioterapije očituje se kroz njezino djelovanje na pojedinca. Šimunović (2001: 9) naglašava kako biblioterapija ne uključuje samo pasivno slušanje, nego i raspravu, komunikaciju s vršnjacima u istoj situaciji, te u slučajevima ozbiljnijeg poremećaja ili bolesti, nudi drukčiji pogled na bolest od onog koji je dijete samo stvorilo.

Biblioterapija pruža mogućnost izgradnje djeteta na socio-emocionalnom području tako što dijete putem biblioterapije gradi sliku o sebi, vlastitom tijelu i mogućnostima. Pomaže mu razvijati svijest o emocionalnom „ja“, vlastitim željama i osjećajima.

7. Izbor odgovarajuće književne građe u biblioterapijskom procesu

Tijekom odabira književnog (literarnog) djela treba voditi računa o dobnoj skupini djece. Mlađoj djeci treba ponuditi kraće i jednostavnije sadržaje, s puno slika koje mu pomažu da jasnije predoči moguće kompliciranije pojmove.

Pravilno odabrana knjiga, kako ističu Pulimeno, Piscitelli i Colazzo (2020: 18) potiče dječju moć promatranja, razuma, pamćenja i mašte, proširuje raspon iskustava, prisiljava čitatelje da razmisle o ponašanju i otkriju moguća rješenja problema uz zabavu. U tom smislu, ističu nadalje Pulimeno, Piscitelli i Colazzo, višekomponentni narativni pristupi (pripovijedanje, igranje uloga, igre, aktivnosti nakon čitanja) mogu zadovoljiti emocionalne potrebe djece, povećati raspon pozornosti i oblikovati estetski ukus. Moć slušanja i govorenja može potaknuti djecu da proizvedu vlastite priče. To se postiže uvođenjem u književnost od ranog djetinjstva te osiguravanjem zanimljivih, duhovitih i atraktivnih materijala.

Razvojna biblioterapija u svojoj primjeni koristi literaturu bez fikcije koja se temelji, kako ističe Škrbina (2013: 226), na kognitivno-bihevioralnim terapijskim tehnikama. Na taj se način, eksplicira nadalje Škrbina, pojedincu pomaže da razumije i prihvati svoje probleme te mijenja ponašanje.

Škrbina (2013: 226, prema Carlson, 2001; Cartledge i Kiarie, 2001) navodi nekoliko pitanja kojima se voditelj biblioterapijskog procesa može voditi prilikom odabira odgovarajuće literature:

- a) Je li priča jednostavna, jasna, kratka, uvjerljiva?
- b) Je li razina čitanja odgovarajuća razvojnoj razini?
- c) Je li priča prikladna trenutnim/relevantnim osjećajima, potrebama, interesima i ciljevima?
- d) Pokazuje li priča kulturne raznolikosti, razlike spola i osjetljivost na agresiju?

Važno je da glavni lik bude netko tko je pojedincu psihološki blizak i na koga će pojedinac spremno reagirati i lako se s njim identificirati.

Kako bismo jednostavnije odabrali prikladnu literaturu za djecu, koja će privući njihovu pažnju i na koju bi djeca davala odgovor, potrebno je prilikom odabira uzeti u obzir veličinu knjige, boje koje se pojavljuju u knjizi, pozicioniranje likova na papiru, izgled i oblik ilustracija, tekstualni sadržaj, pa čak i vrstu i veličinu fonta.

Prilikom odabira literature koja će se koristiti u razvojnoj biblioterapiji, kako navodi Škrbina (2013: 226, prema Rubin, 1978) treba se voditi računa o sljedećim načelima:

- a) literatura koju će terapeut koristiti treba mu biti poznata, prije korištenja treba je detaljno pročitati;
- b) prilikom odabira literature terapeut bi trebao biti svjestan dužine trajanja čitanja određene literature te koristiti literaturu koja je lagana za čitanje i prisjećanje na pročitano;
- c) literatura se treba odnositi na problem pojedinca, ali nije nužno da je tema djela identična problemu pojedinca;
- d) izbor literature trebao bi biti u skladu s čitalačkim sposobnostima pojedinca;
- e) kronološka i emocionalna dob važan su čimbenik prilikom odabira literature, tako da literatura treba biti odabrana sukladno kronološkoj i emocionalnoj dobi pojedinca;

- f) čitalačke preferencije pojedinca također su smjernice prilikom odabira literature (djeca i adolescenti prolaze kroz različite faze razvoja kroz koje se i čitalačke preferencije mijenjaju), primjerice u ranim fazama razvoja djetetov interes usmjeren je prema životinjama (basne) i pustolovnim pričama, a kasnije se interes mijenja, te je usmjeren prema pričama o ljubavi i životu.

7.1. Književni oblici u procesu biblioterapije s djecom rane i predškolske dobi

Kako navodi Crnković (1986: 8) osnovne vrste dječje književnosti su: dječja poezija, priča ili bajka i roman ili pripovijetke o djeci.

Književni oblici, koji pripadaju dječjoj književnosti, a mogu se koristiti u svrhe biblioterapijskog procesa su, kako navodi Škrbina (2013: 227) sljedeći:

- a) Poezija – može biti dječja ili za odrasle. Dječja poezija pisana je jednostavnijim stilom, djeci razumljivim, otvorena je i govori o aktivnostima i događajima koje djecu okružuju, tj. područje su njegova života. Najčešće je kratka i funkcionalna, te vezana za svakodnevni dječji život (uspavlivanje, različite oblike igre, upoznavanje okoline i prirode, dječje potrebe i želje). U tom smislu, nadalje ističe Škrbina, glavne karakteristike dječje poezije su didaktičnost (nema pjesme bez pouke); narativnost (imaju naglašen epski karakter – kao mala priča); čvrsta forma (strofe s istim brojem slogova – najčešće sedmerci i osmerci) i pravilna rima.

Nadalje, dječja poezija može biti, kako navodi Škrbina (2013: 227, prema Krklec, 1963), u različitim oblicima:

- uspavanke – prve pjesme koje dijete čuje, cilj im je umiriti dijete, stihovi se ponavljaju, koriste se riječi koje najčešće ništa ne znače;
- brojalice – najrasprostranjenije pjesme koje nastaju u igri, nemaju smisla nemaju narativni karakter, ritmične su, brze;
- bajalice – pjesme u kojima se izgovaranjem velikih riječi želi postići ono što se inače ne može, primjerice „puž muž vadi roge van“;
- nabrajalice – obično dugačke pjesme u kojima se nabrajaju riječi ili pojmovi, vrlo su dinamične;

- zagonetke – kratke pjesme u kojima je postavljena neka enigma;
 - brzalice – cilj ovih pjesmica je što brži izgovor.
- b) Bajka – izmišljena priča koja obiluje čarolijama te personificiranim arhetipskim karakterima i motivima poput princeza, zmajeva, opakih maćeha, heroja, dobrih baki i majki, čarobnjaka, vila, patuljaka, vještica, divova, životinja i ptica koje govore.

Pojam bajka misli se na opisivanje nečega što sadrži radost i sretan kraj. Neke od karakteristika bajke su: nerealni događaji, likovi predmeti; metamorfoze ili preobrazbe; neimenovani likovi; povezivanje ljepote s karakternim osobinama (lijepi – dobri); vremenska i prostorna neodređenost; sretni početak i sretni završetak; uljepšavanje svijeta; stalni epiteti; naracija, dijalozi – rijetki opisi; strogo podjela na dobro i zlo; tipizirani likovi i arhaičan jezik.

Jedna od karakteristika psihičkog razvoja djece rane i predškolske dobi jest bujna mašta, što je povezano s povećanim zanimanjem djece ove dobi za bajku. Postoje različita tumačenja o odgojnoj vrijednosti bajke, odnosno o njenim prednostima i nedostacima. Kao prednost bajke navodi se njezino značenje u razvoju mašte, estetskih i etičkih osjećaja, razlikovanju dobra i zla te zadovoljavanju djetetovih želja za pustolovinom. Kao najveći nedostatak bajke navodi se iskrivljeno prikazivanje svijeta koji ne postoji, udaljavanje od stvarnosti, okrutni elementi, širenje praznovjerja te isticanje doživljavanja straha izazvanog šokantnim prizorima bajke kao što su razni zmajevi i čudovišta. Da bi se izbjegle negativnosti djetetu je potrebno izabrati dobru bajku, razgovarati o njoj te je pojasniti djetetu.

Uporaba bajki u biblioterapiji, kako ih naziva Afolayan (1992: 145, prema Gornicki, 1981) maštovita literatura, može djetetu pružiti siguran način da doživi nove misli, ponašanja i emocije. U tom smislu, ističe nadalje Afolayan, bajke se mogu koristiti sa svim dobnim skupinama, dopuštajući im da uzmu iz svake bajke ono što im treba. Bajka također daje ljudima način da koriste maštu kako bi se nosili s problemima i pomogli im da pronađu dublje značenje u svojim životima i borbama.

Pulimeno, Piscitelli i Colazzo (2020: 15) navode kako bajke predstavljaju veliki dio dječje literature i imaju za cilj pomoći djeci da shvate što je dobro, a što loše. Roditelji su koristili bajke za prenošenje kulturno primjerenih moralnih normi svojoj djeci od rane

dobi kako bi bajke mogle djelovati kao „cijepljenje“ protiv svih vrsta prijetnji individualnom ili kolektivnom zdravlju.

- c) Basna – pripada pripovjednoj prozi, opsegom je mala i sažeta epska forma, što znači da u sebi nosi obilježja epske strukture (događaj, likovi, fabula), ali se po svojim strukturalnim obilježjima približava i drami. Basna na satiričan način prikazuje ljudsko ponašanje, djeluje na moral ljudi, ismijava ljudske nedostatke i mane, kao i pojave u društvu. Ono po čemu je basna kao književna vrsta prepoznatljiva je njen slikovit način govora, odnosno njen alegorijski smisao i značenje. U tom smislu, ističe nadalje Škrbina (2013: 228, prema Rohrski, 1884): „Dok je priča tijelo basne, poruka je njezin duh i duša, a alegorija je odjeća u koju se basna oblači.“ Svaki lik u basni utjelovljuje, personificira određenu, tipičnu ljudsku crtu. Zato se u basnama naivnost uvijek prikazuje u liku ovce, lukavost u liku lisice, okrutnost u liku vuka itsl.

Jedan od najvažnijih elemenata basne je pouka. Svaka basna u sebi nosi neku pouku koja ima veliki odgojni potencijal. Poukom se želi ukazati (kroz likove životinja) na to kako su neke ljudske osobine dobre i poželjne, dok su druge (kao što su: sebičnost, lakomislenost, hvalisavost, lijenost, zavidnost) nepoželjne i loše. Dakle, basna posrednim (prenesenim) načinom izražava svoje poruke preko kojih utječe na etičko i socijalno oblikovanje djetetove ličnosti te na razvoj i spoznavanje moralnih životnih vrijednosti.

- d) Pustolovni roman – djeca maštaju o neobičnim zgodama, velikim podvizima, uzbudljivim događajima i dalekim putovanjima zato je pustolovni roman bitan dio dječje psihe. Tri najvažnije značajke pustolovne književnosti su: romantika prostora, izvanredna situacija i posebna vitalnost likova. Junaci su najčešće moreplovci, gusari, kauboji i Indijanci, tragači za zlatom, robijaši, istraživači, usamljenici i pustolovi svih vrsta. Djeca od desete do četrnaeste godine najviše čitaju takve romane jer njihova narav čezne za pustolovinama, nečim neobičnim i uzbudljivim, a sve to pronalaze u literaturi.
- e) Realistička priča – obrađuje motive iz dječjeg života. Spoznavanje realističke priče ne pretpostavlja poučavanje i upozoravanje samo na određeni sustav prihvatljivog ponašanja, već je u prvom redu usmjereno književnom i jezičnom odgoju. Doživljavanje realističke priče mora biti motivirano, metodički i terapijski

osmišljeno i vođeno kako bi se dijete što bolje osposobilo za samostalnu komunikaciju s literarnim tekstom.

7.2. Priče

Književna djela koja rabimo u biblioterapijskom procesu od velike su vrijednosti i značaja jer iza sebe kriju srž i poruku koja dolazi do sudionika. Prema tome. Šimunović (2001: 10) ističe kako su priče dobre za rješavanje nekog problema jer ne napadaju otvoreno barijere koje smo stvorili u našem umu, nego ih obilaze tako što direktno dolaze do nesvjesnog. Priče nisu nikakva prijetnja, jer na prvi pogled ne djeluju napadački.

Poznato je koliko priče u slikama sadrže bogatiju interpretaciju i razvijaju maštu pri pripovijedanju. Prema tome, kako ističe Šimunović (2001:13) pamćenje teksta može biti kobno, jer zaboravljena rečenica ili fraza može kompletno zablokirati mozak i time pripovjedač gubi riječi. Pripovjedač također mora biti slobodan u dodavanju detalja priči. To je ono što pripovijedanje čini tako zanimljivim.

Što se tiče priče one su vrlo zanimljive za djecu, kako naglašavaju Pulimeno, Piscitelli i Colazzo (2020: 15) jer pokazuju stvarne aspekte obiteljskog i društvenog života, jačaju odnose s roditeljima i naglašavaju etičke vrijednosti vezane uz društveni život. Kroz priče djeci se otvaraju razne mogućnosti kako bi mogla otvoriti svoj um širokim horizontima, pronaći rješenja problema i stvoriti nova gledišta.

Priče pomažu djeci da se bore (poput heroja) za dobre stvari i uspjeh u svom životu, zadovoljavajući svoj duh igre, širenjem dobrog raspoloženja, s koristima za tjelesno zdravlje, mentalnu svjetlost i moralnu vrlinu.

Obrazovna svojstva priče, kako naglašavaju Pulimeno, Piscitelli i Colazzo (2020: 16) omogućuju mladima da prihvate vlastite razlike, pokazujući kako se likovi priče nose s poteškoćama, omogućujući čitateljima ulazak u fantastičan zabavni svijet i na kraju priče da se na „udoban način“ vrate u stvarnost.

U terapijskom pristupu, biblioterapija uključuje raspravu i razmišljanje o temama priče koje se preklapaju s individualnim potrebama i imaju evokativnu funkciju koja se oslanja na mehanizme projekcije i identifikacije.

8. Uloga odgojitelja u primjeni razvojne biblioterapije u radu s djecom

Biblioterapija je više od samog čitanja, Hoagland (1972: 391, prema Moses i Zaccaria 1969) naglašava kako se samo čitanje dobre knjige ne može smatrati biblioterapijom jer biblioterapiju treba voditi osoba koja razumije njezinu prirodu i dinamiku, tj. zna način kako pravilno i kvalitetno provesti biblioterapijski proces.

S obzirom na sve raznovrsnije potrebe djece i funkcije odgojitelja danas su složenije. Odgojitelj bi se trebao trajno i kontinuirano profesionalno usavršavati. Kako ističu Skočić Mihić i Klarić (2014: 31, prema Wood, 1998) odgojitelji se nalaze u situacijama kontinuiranog redefiniranja granica svoje profesionalne uloge i obavljanja niza uloga koje su povijesno pripadale drugim stručnjacima.

Prema istraživanju provedenog u okviru izrade završnog rada na preddiplomskom studiju Rani i predškolski odgoj i obrazovanje pri Učiteljskom fakultetu u Rijeci (Skočić Mihić i Klarić 2014: 31, prema Klarić, 2013), može se zaključiti kako hrvatski odgojitelji ne prepoznaju mogućnost korištenja terapijskih priča kao intervencije kojom mogu regulirati poželjna ponašanja djece u skupini i stvarati pozitivna ozračja.

Naime, za ovakvu vrstu primjene knjige u odgojno-obrazovnom procesu u radu s djecom potrebna je kompetencija kako bi odgojitelji mogli adekvatno i kvalitetno odgovoriti na potrebe djece.

8.1. Izgled biblioterapijskog procesa

Za provedbu biblioterapije poželjna je što manja grupa ljudi kako bi voditelj biblioterapijskog procesa mogao zadovoljiti i uzeti u obzir potrebe svih članova grupe. Prema tome, Šimunović (2001: 10) ističe kako u grupi ne treba biti više od osmero djece.

U tom smislu, eksplicira nadalje Šimunović, odgojitelj mora dobro poznavati djecu kako bi znao pravilno reagirati u slučaju da se među njima pojave problemi. Isto tako i djeca se trebaju međusobno poznavati i ne smiju biti u međusobnim konfliktima. Ugođaj u grupi treba biti opušten. Tijekom čitanja svako dijete treba vidjeti sve članove grupe,

što daje mogućnost neverbalne komunikacije. To znači da svi trebaju sjediti u krugu. Odgojitelj ne smije biti izvan grupe, nego se mora postaviti kao njen ravnopravni član.

Prije čitanja odgojitelj se mora temeljito pripremiti. Potrebno je odabrati tekst prilagođen stanju i dobi djece u grupi poznavajući njihove razvojne karakteristike. Odgojitelj treba biti kompetentan u vještini improvizacije, tako da čitanje ili pripovijedanje bude živo i dramatično. Govor odgojitelja treba biti takav da pokrene djecu na aktivnu suradnju. Prije čitanja ili pripovijedanja odgojitelj treba uspostaviti kontakt s grupom, kako ističe Šimunović (2002: 10) prema matičnom prikazu ljudskog ponašanja preko romana, pripovijetki, poezije ili drame.

8.2. Osnovni koraci u provedbi biblioterapije

Polazeći od toga da nas svaka pročitana knjiga, pogledani film, kazališta predstava ili putovanje mijenja te da nakon toga više nismo isti, može se reći kako ono što čitamo utječe na naše ponašanje i razmišljanje.

Kako ističe Akinola (2014: 1283) djeca se emotivno uključuju u priču koja im se čita i tako proživljavaju likove iz priče kroz cijelo čitanje.

Kako navodi Šimunović (2001: 10), prije svega, najvažnije je izabrati prikladno literarno djelo koje sadržava opise svih emocionalnih stanja i etičkih reakcija o kojima želimo razgovarati, bez obzira o kojoj se vrsti književnosti radilo (pripovijetke, basne, bajke, kratke priče, drame).

Nakon toga slijedi čitanje teksta uz prikladnu improvizaciju i vještinu odgojitelja da što поблиže djeci predstavi odabrano djelo. U nastavku slijedi prepričavanje događaja iz teksta te pronalaženje emocionalnih reakcija likova i razgovor o njima. Pronalaženjem relevantnih tema iz teksta vezanih uz osobno iskustvo pojedinca dolazimo do poistovjećivanja, najvažnijeg dijela procesa biblioterapije.

Na kraju se donose zaključci prema kojima dijete doživljava olakšanje od postojećih problema i shvaća da nije samo koje prolazi kroz sličan problem, te na kraju dobiva uvid u mogućnosti rješavanja problema.

Uz poznavanje literature i kvalitetan odabir one koja odgovara određenom problemu, voditelj biblioterapijskog procesa treba biti upućen i u sam postupak provođenja biblioterapije.

Slijedeći spoznaje brojnih autora koji su se bavili pitanjem provođenja biblioterapije Antulov (2018: 159, prema Janavičiene, 2010) navodi mogućnost izbora sljedećeg redoslijeda postupaka:

- a) identifikacija problema,
- b) kvalitetan odabir teksta,
- c) čitanje teksta,
- d) razgovor i/ili druge kreativne tehnike (interpretacija, crtanje, slušanje glazbe itd.)
i
- e) ispravak ili nadopunjavanje popisa literature koju je moguće koristiti za određeni problem.

9. Prednosti i nedostaci biblioterapije

Pored pozitivnih utjecaja i prednosti biblioterapije postoje i njezini nedostaci. Adebayo (2017: 3) ističe sljedeće prednosti i nedostatke biblioterapije.

9.1. Prednosti biblioterapije

- a) pomaže čitateljima da steknu uvid u izazovnu situaciju s kojom se suočavaju i nauče kako se može upravljati njome,
- b) može biti umirujuća jer pokazuje da čitatelj nije sam u rješavanju određenog problema,
- c) pomaže u učenju o problemu koji bi nekome mogao dati prave riječi i povjerenje da traži dodatnu pomoć, kao što su razgovor s prijateljima, članovima obitelji, nastavnicima, šefovima,
- d) neke od knjiga dostupne su čitateljima besplatno i mogu se posuđivati bez ikakvih troškova,

- e) pomaže ljudima da se samostalno nose sa svojim emocionalnim problemima bez ikakvih uplitanja bilo kojeg stručnjaka, pojedinac može postati svoj liječnik odabirom knjige koja može riješiti probleme.

9.2. Nedostatci biblioterapije

- a) ako čitatelj sudjeluje sam u odabiru literature, na kraju može odabrati pogrešne materijale koji mogu pogoršati situaciju,
- b) primjena metode koju je netko koristio u rješavanju problema ne može biti izravno primjenjiva na isti problem koji se nalazi kod nekog drugog, uzimajući u obzir različite čimbenike kao što su: dob, religija, ekonomska situacija i tehnološki napredak, između ostalog,
- c) mogućnost čitatelja da izravno primjeni ideje, dobivene iz uspješnih priča drugih, mogla bi dodatno pogoršati problem koji je u pitanju te dovesti do frustracije,
- d) nemogućnost uspostavljanja povjerenja između voditelja i sudionika biblioterapijskog procesa.

9.3. Etička razmatranja u biblioterapiji

Kako ističe Adebayo (2017: 4) biblioterapija je vrlo osjetljiva informacijska i psihološka usluga u kojoj se posebno naglašavaju emocije sudionika. U tom smislu, Adebayo ističe nekoliko etičkih pitanja koje treba razumjeti i u potpunosti razmotriti, pomažući ljudima da prevladaju svoje probleme čitanjem knjiga. Stoga smatra kako bi svatko tko se bavi biblioterapijom trebao biti upoznat sa sljedećim etičkim odrednicama:

- a) Informirani pristanak – ako je osoba dijete, potrebno je pribaviti suglasnost roditelja.
- b) Opasnosti i prednosti – obje treba razmotriti prije početka procesa biblioterapije. Osoba koja pokušava pomoći mora kritički analizirati i biti sigurna kako će prednosti nadvladati opasnosti ili probleme koji bi se mogli pojaviti u tom procesu.
- c) Privatnost – voditelj biblioterapije trebao bi osigurati da se trećim osobama ne omogući pristup podacima ili informacijama o korisnicima, potrebno je uložiti

napore kako bi se zaštitile informacije o svim sudionicima jer se time izgrađuje povjerenje u informacijske usluge i osobe koje pružaju te usluge.

- d) Povjerljivost – podaci o sudionicima moraju se čuvati u povjerenju i ne otkrivati bez prethodne suglasnosti sudionika.
- e) Dobrovoljno sudjelovanje – kada je riječ o razvojnoj biblioterapiji sudjelovanje treba biti dobrovoljna odluka osobe koja želi sudjelovati u biblioterapijskom procesu.

10. Zaključak

Na temelju prikazane građe u ovom radu te analize pojedinih segmenata složenog fenomena kakav je biblioterapija, moguće je oblikovati zaključne misli.

Odrastanje djeteta određeno je mnogobrojnim izazovima s kojima se u prvom redu susreću roditelji, a zatim i oni koji svakodnevno rade s djecom u odgojno-obrazovnim ustanovama. Djetinjstvo sve više obilježavaju potisnuti unutarnji konflikti koji u velikoj mjeri utječu na djetetovo ponašanje i emocije. Kako se radi o nečemu što dolazi iznutra, a manifestira prema van, možemo reći kako upravo knjiga, čija snaga može utjecati na duh, psihu, emocije, ponašanja, može pomoći i u otkrivanju sebe i svijeta oko sebe.

Knjiga može biti snažno oruđe koje možemo upotrijebiti mijenjajući pristup u radu s djecom, te kao takva ima odgojnu i razvojnu funkciju. Za kvalitetnu primjenu takva iznimnog oruđa i provedbu biblioterapijskog procesa posebno je važna uloga voditelja koji svojom kompetentnošću i pristupom zna kako može djelovati.

U ovome radu ukazuje se na ulogu odgojitelja kao voditelja biblioterapijskog procesa u radu s djecom rane i predškolske dobi. Nastojalo se istaknuti koliko je veliki doprinos odgojitelja ako se odluči za provedbu ove vrste biblioterapije. Naime, u tom procesu temeljna je uloga odgojitelja koji uz profesionalno usavršavanje i razvoj osobnih kompetencija može adekvatno i kvalitetno odgovoriti na potrebe djece u primjeni i provedbi biblioterapijskog procesa s djecom.

Primjena ovoga zaista složenog fenomena u radu s djecom dovodi do visokih postignuća i dobiti za svakog pojedinca na svim područjima njegova razvoja.

Razvojna biblioterapija omogućuje razviti i odgojiti mentalno snažno biće, biće koje će se znati nositi sa svim životnim nedaćama. Nadalje, izgrađuje samostalnog, neovisnog, kompetentnog pojedinca, pojedinca sa samopoštovanjem i emocionalnom stabilnošću. Pristupom, kakav je razvojna biblioterapija, možemo utjecati na djetetovu osobnost, pomoći mu da se razvija i odraste u zdravog pojedinca.

Međusobna povezanost između voditelja i sudionika biblioterapijskog procesa ključna je za njegovu uspješnu provedbu. U ovom procesu potrebno je prije svega uspostaviti emocionalnu povezanost između voditelja i sudionika, jer su emocije glavni pokretači

faza biblioterapijskog procesa, koje su ujedno navedene i opisane u samom radu. Također, treba istaknuti nužnost uspostavljanja i povezanosti sa sadržajem koji se obrađuje u biblioterapijskom procesu te za čiju je uspješnu provedbu neophodno razumijevanje.

Nadalje, dječja književnost neizostavan je dio razvojne biblioterapije. Potrebno je poznavati vrste dječje književnosti te ih uvrstiti u odgojno-obrazovni rad.

Pročitanim djelom, ovisno o njegovu sadržaju i problematici, dijete najčešće otkriva poruku kako je shvaćeno, podržano i dobiva svijest o tome da je netko u nečemu i po nečemu slično kao ono samo.

Vrijednost razvojne biblioterapije doista je visoka u radu s predškolskim djetetom. Vjerujemo da će i ovaj rad doprinijeti da se svijest o tome i dalje razvija te da se ta korisna metoda doista ozbiljno primjeni u radu s najmlađom djecom.

Ovim radom htjela se naglasiti snaga razvojne biblioterapije čiji izvor osnažuju i okrepljuju svakog tko se usudi prepustiti njezinu tijeku. Emocije kao glavni pokretači naših ponašanja, postupaka, razmišljanja, snažna su i neizmjereno važna sastavnica svih nas. Djetetu treba primjer koji će mu pokazati kako do tih emocija, kako ih prepoznati, otkriti, utjecati na njih, živjeti s njima i na kraju krajeva naučiti kako se nositi s njima. Naša je uloga staviti pred dijete knjigu, naučiti ga njezinoj vrijednosti, svrsi i ljepoti koju posjeduje.

Literatura

1. Adebayo, J. O. (2017.) Bibliotherapy. *ResearchGate*. [Online] str. 1-5. Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/314456443_BIBLIOTHERAPY. [Pristupljeno: 08. svibnja 2021.]
2. Afolayan, J. A. (1992.) Documentary Perspective of Bibliotherapy in Education. *Reading Horizons: A Journal of Literacy and Language Arts*. [Online] 33 (2). str. 137-148.
Dostupno na: https://scholarworks.wmich.edu/reading_horizons/vol33/iss2/5. [Pristupljeno: 14. svibnja 2021.]
3. Akinola, A. N. (2014.) Bibliotherapy as an Alternative Approach to Children's Emotional Disorders. *Creative Education*. [Online] 5 (8). str. 1281-1285.
Dostupno na: <http://dx.doi.org/10.4236/ce.2014.514146>. [Pristupljeno: 14. svibnja 2021.]
4. Antulov, Z. (2018.) Uloga knjižnice u biblioterapiji (s osvrtom na sveučilišne knjižnice). *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*. [Online] 62 (1). str. 151-165. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/226734>. [Pristupljeno: 11. svibnja 2021.]
5. Ayalon, O. (1995.) *Spasimo djecu: priručnik grupnih aktivnosti za pomoć djeci u stresu*. Zagreb: Školska knjiga.
6. Bašić, I. (2011.) *Biblioterapija i poetska terapija – priručnik za početnike*. Zagreb: Balans centar.
7. Bušljeta, R. i Piskač, D. (2018.) *Literarna biblioterapija u nastavi književnosti*. Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu.
8. Catalano, A. (2008.) Making a place for bibliotherapy on the shelves of a curriculum materials center: The case for helping pre-service teachers use developmental bibliotherapy in the classroom. *Education Libraries: Childrens Resources*. [Online] 31 (1). str. 17-22. Dostupno na: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ824774.pdf>. [Pristupljeno: 16. svibnja 2021.]
9. Crnković, M. (1986.) *Dječja književnost – priručnik za studente i nastavnike*. Zagreb: Školska knjiga.
10. DeVries, D., Brennan, Z., Lankin M., Morse, R., Rix, B., Beck, T. (2017.) Healing With Books: A Literature Review of Bibliotherapy Used With Children and Youth Who Have Experienced Trauma. *Therapeutic Recreation Journal*. [Online] 51

- (1). str. 48-74. Dostupno na: <https://doi.org/10.18666/TRJ-2017-V51-I1-7652>. [Pristupljeno: 13. svibnja 2021.]
11. Hoagland, J. (1972.) *Bibliotherapy: Aiding Children in Personality Development*. *National Council of Teachers of English*. [Online] 49 (3). str. 390-393. Dostupno na: <https://www.jstor.org/stable/41387115>. [Pristupljeno: 07. svibnja 2021.]
12. Krpan, K., Klak Mršić, I. i Cej, V. (2018.) Primjena razvojne biblioterapije u radu s djecom i mladima u narodnoj knjižnici. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*. [Online] 61 (1). str. 345-361. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/206810>. [Pristupljeno: 02. svibnja 2021.]
13. Mikuletić, N. (2010.) Biblioterapija u školskoj knjižnici ili razgovor o knjizi. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*. [Online] 53 (2). str. 133-140. Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=120454. [Pristupljeno: 15. svibnja 2021.]
14. Nikolić, S. (2009.) *Svijet dječje psihe*. Zagreb: Prosvjeta.
15. Piskač, D. (2018.) *O književnosti i životu – primjena načela literarne biblioterapije u čitateljskoj praksi*. Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu.
16. Pulimeno, M., Piscitelli, P. i Colazzo, S. (2020.) Children's literature to promote students' global development and wellbeing. *Health Promotion Perspectives*. [Online] 10 (1). str. 13-23. Dostupno na: <https://hpp.tbzmed.ac.ir/Article/hpp-31914>. [Pristupljeno: 15. svibnja 2021.]
17. Roganović, J. (2016.) Kako pripremiti dijete za hospitalizaciju? [Online] Dostupno na: <http://kbc-rijeka.hr/kako-pripremiti-dijete-za-hospitalizaciju/>. [Pristupljeno: 02. svibnja 2021.]
18. Skočić Mihić, S. i Klarić, M. (2014.) Biblioterapija u inkluzivnoj praksi. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*. [Online] 20 (75). str. 30-31. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/159082>. [Pristupljeno: 05. svibnja 2021.]
19. Suvilehto, P. (2019.) We Need Stories and Bibliotherapy Offers One Solution to Developmental Issues. *Online Journal of Complementary & Alternative Medicine*. [Online] 1(5). str. 1-4. Dostupno na: <https://irispublishers.com/ojcam/fulltext/we-need-stories-and-bibliotherapy-offers-one-solution-to-developmental-issues.ID.000523.php>. [Pristupljeno: 18. svibnja 2021.]

20. Šimunović, D. (2001.) Pričom do emocionalne stabilnosti. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*. [Online] 7 (25). str. 9-14. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/181974>. [Pristupljeno: 05. svibnja 2021.]
21. Škrbina, D. (2013.) *Art terapija i kreativnost: multidimenzionalni pristup u odgoju, obrazovanju, dijagnostici i terapiji*. Zagreb: Veble Commerce.
22. Udruga Portić (2021.) Pripovjedač/ica priča za laku noć. [Online] Dostupno na: <https://www.udruga-portic.hr/index.php/projekti/pripovjedac-ica-prica-za-laku-noc>. [Pristupljeno: 12. svibnja 2021.]
23. Vinko, I. (2017.) *Biblioterapija u knjižnici*. Diplomski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Dostupno na: http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/8587/1/Vinko_diplomski_biblioterapija_u_knjiznici_uredjeno.pdf.

Sažetak

Razvojna biblioterapija, kao jedna od vrsta biblioterapije, znanstvena je metoda koja uključuje uporabu knjiga koje pomažu djeci da se nose s problemima i shvate da nisu sama te da je njihova emocionalna reakcija razumljiva.

Prvi dio rada obuhvaća povijesni pregled, nastanak, utemeljitelje, ciljeve i vrste biblioterapije. U drugom dijelu rada nalazi se teorijski pregled razvojne biblioterapije, njezin postanak, oblici, ciljevi i primjena. Važno je spomenuti, u ovom dijelu, razvojnu biblioterapiju u kontekstu (okviru) dječje književnosti te prednosti čitanja djeci rane i predškolske dobi. Treći dio rada obuhvaća odrednice koje pomažu u izboru odgovarajuće građe za provođenje biblioterapijskog procesa i književne oblike. Naglašava se uloga odgojitelja u primjeni i provođenju biblioterapije u radu s djecom te se navode koraci za kvalitetno provođenje biblioterapijskog procesa.

Ključne riječi: biblioterapija, razvojna biblioterapija, djeca rane i predškolske dobi, dječja književnost, odgojitelj

Summary

Developmental bibliotherapy, as one of the types of bibliotherapy, is a scientific method that involves the use of books that help children deal with problems, realize that they are not alone and that their emotional reaction is understandable.

The first part of the work includes a historical overview, origin, founders, objectives and types of bibliotherapy. The second part of the work presents a theoretical overview of developmental bibliotherapy, its origin, forms, goals and application. In this section, it is important to mention, developmental bibliotherapy in the context (framework) of children's literature and the benefits of reading to children of early and preschool age. The third part of the paper includes determinants that help in the selection of appropriate material for the implementation of the library process and literary forms.

The role of educators in the application and implementation of bibliotherapy in working with children is emphasized, and steps for the quality implementation of the bibliotherapy process are outlined.

Key words: bibliotherapy, developmental bibliotherapy, children's early and preschool education, children's literature, educator